

שילוב בין חי"ר לשריון - ארגון וטקטיקה*

ריצ'ארד סימפסון

בספר זה ניסיתי לשמור על אובייקטיביות ואימנעוּרבות. אך האמת היא, כי את מרבית שנות שירותי הצבאי עשיתי במסגרת תפקידי סיוע חי"ר בצוות קרב משוריין, כך שעלי להודות, כי יש לי דעות מוצקות למדי במה שנוגע לצורך בשיתוף פעולה בין כוחות החי"ר לכוחות השריון. נוכחתי לדעת, שבצבא הבריטי ובמרבית צבאות נאט"ו מקדישים אמנם מחשבה ומאמצים רבים בניסיון לפתור את הבעיות העלולות להתעורר בדרך התפעול הפשוטה יחסית. קיימים פק"לים במה שנוגע לקשר, תנועה, כינוס ופריסה; קיימת טקטיקה ברורה ברמת הפלוגה וצוות הקרב הפלוגתי – אולם למרות זאת נותרים הקשיים בעינם.

השריונאי עוצר בין היסע אחד למשנהו; איש החי"ר נע ממקום אחד למשנהו. קביעה זו מצביעה על אופן חשיבה ואורח חיים השונים לחלוטין זה מזה, בדומה להבדל הרב הקיים בין אופן החשיבה ואורח החיים של יורדי הים לבין אלה של תושבי היבשה. יש בקביעה זו גם כדי להסביר מדוע, במרבית המקרים, נגרע שיתוף הפעולה בין כוחות החי"ר לכוחות השריון בעודו באיכו. וכאן עלי להרחיב את הדיבור, כדי להבהיר נושא זה הבהר היטב. אני סבור, כי גייסות השריון של גודריאן הצליחו לגשר על פער פסיכולוגי זה. ייתכן והסיבה נעוצה בכך, שהן חיל השריון והן גדודי החרמ"ש חונכו על ברכי מסורת חיל הפרשים, אשר הוחררה באמצעות המבנה והתפעול של הדיכויזיות הקלות של הצבא הגרמני. ניתנה לי ההודמנות לעבוד במסגרת הצבא האמריקני והצבא הגרמני שלאחר מלחמת העולם השנייה, ולעקוב מקרוב אחר דרכי פעולתם. אך הפעם היחידה בה חשתי כי פער זה איננו קיים הייתה בעת ניהול שיתוף פעולה בין גדוד טנקים בריטי לבין גדוד חי"ר ממונע ויחידה ארטילרית מלכותית.

מפתיע הדבר, כי כוחות החרמ"ש האמריקניים פועלים עדיין על-פי פילוסופיית "שוחת השועל" (תפיסת חייל החי"ר המחפש תמיד מקום להתחפר בו), וזאת חרף המסורת הארוכה של הימצאות יחידות חי"ר (חרמ"ש) אורגניות כחלק מדיכויזיות

השריון, ותקופה ארוכה בה התרכזו אימוני החרמ"ש בפורטינוקס (ביה"ס ומרכז ההר דרכה של חיל השריון), ולא בפורט-בנינג (ביה"ס ומרכז ההדרכה של החי"ר). עובדה זו מתקשרת, כנראה, לאורח המחשבה של הצבא האמריקני, המייחס חשיבות רבה לעצמת אש ולתפקידו הטקטי של בסיס אש. אם נבחן את העבר הרחוק יותר, יסתבר לנו, כי מקורן של יחידות הטנקים האמריקניות בחיל הרגלים, ולא ביחידות הפרשים, והן החלו למעשה לפעול כיחידות עצמאיות רק בשנת 1940. בעוד שבדרגים הטקטיים הגבוהים החל הצבא האמריקני לאמץ בהדרגה את התפיסה הגרמנית, על פיה יש לשים דגש על פעולת הלם, הרי שבדרגים הנמוכים עדיין שולטת התפיסה הגורסת מתן עדיפות לעצמת אש על פני תמרון של ריכוזי כוח. ויהיה זה אפוא מרדוק לומר, שהגישה האמריקנית עוצבה תוך קיום איוון מרכיבים השונה מזה אשר אפיין את גייסות השריון הגרמניים ויורשיהם, הנבדל אף מזה המקובל בשריון הבריטי עם מסורת חיל הפרשים, והמהווה ניגוד בולט לתפיסה לה מטיפים הסובייטים.

לפנינו אפוא שתי בעיות פילוסופיות במקום אחת. נקל להבחין בצורך שב"נישור אין" מסוג זה, אך קשה להבטיח שה"אושר" אכן יבוא בעקבותיהם. "מי מבני הזוג ילבש את המכנסים?" – זה כבר סיפור אחר. זהו הטיעון שלבנינו נושח הוויכוח בדרגים השונים של הצבאות הגדולים בעולם. דוגמאות אחדות לבעיה זו, אשר נותרה עדיין ללא פתרון, ניתן למצוא בשיטה הבריטית, אשר עברה מפיקוד על צוותי קרב מאוזנים לפיקוד בתיאום עם החיל המוביל. גם אם בראייה כוללת ניתן לראות בדוקט-רינה זו הנהגת חילופים בשלבים העיקריים של מבצע כלשהו, או בסוגי לחימה שונים, בטרם תהפוך להתלבטות לפני כל מעבר הכרחי, הרי שהיא עדיין מבטאת את הטיעון התקף ביותר, לפיו יש לשמור על ההפרדה הקיימת בין יחידות הטנקים והחרמ"ש ברמת הגדוד. מפקדה טקטית אחת יכולה ליטול את הפיקוד, בעוד המפקדה האחרת נחה, מתקדמת או עסוקה בתכנון. לטווח ארוך פוגע בדרך כלל פיצול מפקדת גדוד ביעילות הלחימה.

על-פי תפיסה זו החיסרון הטקטי היחיד שבמיוזג אורגני בין יחידות טנקים ויחידות חי"ר עד רמת פלוגה או מחלקה יבוא לידי ביטוי באבדן יכולת גמישות הפעולה במהלך הקרב. במבצעים בהם עיקר הכוחות הלוח-מים הם יחידות חי"ר אדון בנפרד. במרבית

המבצעים המשוריינים הניידים יש להקפיד שהיחס בין יחידות השריון ליחידות החי"ר ינוע בין 1:3 ל-1:1, כך שיהיו מקרים בהם יודקו יחידות הטנקים לסיוע של שליש מיחידות החי"ר בלבד. שני השלישים הנותרים של יחידות החי"ר יוכלו להתארגן בפלוגות או בגדודים כדי לחסום את התקדמות האויב, לאבטח אגפים או לצאת להתקפה רגלית. זהו הטיעון המושמע ודאי, לעתים תכופות, על ידי כוחות החי"ר הבריטיים. כוחות החרמ"ש הגרמניים וה-סובייטיים משמיעים גם הם טיעון זה, אם כי הם משתמשים במונחים שונים לחלוטין.

אני סבור שקו מחשבה זה לוקה בחסר. כל קצין שריון בריטי, אשר מודע לסיוע שאותו הוא יכול לקבל מכוחות החי"ר, יודע היטב, כי ניתן לארגן מחדש את הכוחות על ידי פיצולם, באותה קלות בה ניתן לארגנם מחדש על ידי מיוזגם. טיבה של הנאמנות הוא כזה, שהחיילים נלחמים על הצד הטוב ביותר ביחידתם האורגנית, כאשר הם נמצאים יחד עם חבריהם. אם סוגים חשובים יותר ו/או שכוחים יותר של העסקת האויב מחייבים ארגון כוח מאוון, יש למזג באופן אורגני עד הרמה הנמוכה ביותר (לרבות אותם גורמים אשר יוצאו ממנו) ולארגנו לפי הצורך. בחינת נושא זה תוך ראייה כוללת, או בחינתו תוך התייחסות למקרים ספצי-פיים – תוביל אותנו למסקנה זוהה. כאשר המדובר בגישת ה"מאקרו", הרי שכל אחד מן הצבאות המערביים החשובים צבר כבר ניסיון בהתקדמות לעבר כוח מאוון, המורכב מכוחות שריון ומכוחות חי"ר. החשיבה הצבאית שלאחר מלחמת העולם השנייה, אשר הביאה בחשבון את מאורעות העבר, נטתה גם היא לצדד בשיטת איוון הכוחות. אם הכוח המאוון הוא אכן היעיל ביותר, הרי שהסיבה החלקית לכך נעוצה בצורך בכוח זה, בעיקר כאשר רגע ההכרעה מתקרב. בהמשך פרק זה בחרתי לדון בהיבטים הפסיכולוגיים והטקטיים של גישת ה"מיק-רו".

נאמנות האדם שימשה מאז ומתמיד נושא למחקר מעמיק בידי כמרים, פילוסופים ומנהיגים. המאמצים הרבים המושקעים בטיפול נאמנות הפרט למסגרות רחבות יותר – כגון: עם, חיל, תאגיד או אפילו חטיבה של הצבא הבריטי – רק מחזקים את העובדה, כי נאמנות הכרוכה באומץ לב היא תכונה חזקה, אשר באה לידי ביטוי רק במסגרות צרות. הניסיון והמחקרים מצבי-עים, כי נאמנותו החילית של הלוחם נתונה בעיקר למחלקתו (כ-15-30 איש). בתוך

* פרק מתוך הספר "חיל-הרגלים המשוריין". המחבר מתמודד עם בעיית החי"ר האורגני ביחידה הטקטית המשוריינת, וכך עשוי בוודאי לעורר ויכוח בכל הנוגע לגיבוש תפיסה חדשה של ארגון ומבנה יחידות משוריינות. על כך ראה גם מאמר ביקורת של רס"ן יוסף הכובאום במדור "ממדף הספרים", להלן עמ' 55.

המחלקה ישנן כמובן קבוצות בנות שניים או שלושה לוחמים המלוכדים יחד; אך הלוחמים ביחידות בסדר גודל של כיתה, פלגת תותחנים או אפילו צוות טנק אינם מגלים נאמנות זה לזה כפי שניתן היה לצפות. ייתכן ומצב זה נובע מהמסגרת המצומצמת, המשמשת קרקע נוחה להתפתחות סכסוך כים, אך אינה רחבה דיה כדי לאפשר את פתרונם. ייתכן גם כי הסיבה נעוצה בכך, שקבוצה בסדר גודל של כיתה, צוות טנק או כל סדר גודל רומה, אינה יוצרת צוות המסוגל כשלעצמו להיות יעיל בלחימה. מחקרים אשר נערכו במסגרות השונות לחלוטין זו מזו העלו, כי נאמנות הלוחם נתונה בעיקר ליחידת המשנה הקטנה ביותר, ואילו יחידה בסדר גודל של מחלקה בקירוב מאפשרת לתכונה זו להתפתח במלואה. ברור, כי החדרת נאמנות לקבוצות גדולות יותר אינה משימה קלה. הנאמנות לקבוצות אלה אינה מושרשת די הצורך, ובמקרה של התנגשות בינה לבין נאמנות לקבוצה קטנה יותר, יפעל הלוחם על פי הנאמנות לקבוצה הקטנה. לצורך בחינת הנושא ניתן להבחין בין שני סדרי גודל עיקריים: האחד – קבוצה של 100-200 איש (פלוגה), שבה מכירים הלוחמים זה את זה (גדוד), וקבוצה בת 500-1,000 איש (גדוד), בה מכירים רוב הלוחמים זה את זה מראיה בלבד. הקשר בין הלוחמים בשתי קבוצות אלה מתחזק, משום שהקבוצה הגדולה מנוהלת באורח רומה לזה של הקבוצה הקטנה; הפלוגה כוללת מספר קצינים ומש"קים כמניין הלוחמים במחלקה, וברמת הגדוד מגיע מספר הקצינים והמש"קים לכדי מניין של פלוגה.

נניח שאתה צועד יחד עם קבוצת אנשים לאורך גדת נהר, אשר מימיו זורמים בשטף, ואחד מחברי הקבוצה מועד ונופל לתוך הנהר. אם יהיו אלה אשתך, ילדך או אחד מחבריך הקרובים, תחוש להצילם ללא כל היסוס. אם יהיה זה אחד מחברי הקבוצה, תשקול את הדבר, וסביר להניח שתקפוץ לנהר במהירות כדי להצילו. אם יהיה זה אדם זר, קרוב לוודאי שיחלפו דקות ארוכות עד שתחליט מה לעשות, ועד אז ייסחף הטובע ויאבד הסיכוי להצלה מידית. ייתכן שתצטרך במקרה זה לרוץ במורד הנהר, עד שתגיע למקום בו נמצא הטובע, ואז לקפוץ ולנסות להצילו. קצב קרב השריון המודרני אינו נבדל בהרבה מזרימתם המהירה של מי הנהר; וסוג הסיוע שעל יחידות השריון ויחידות החי"ר האורגניות להגיש זו לזו, כרוך, לעתים קרובות, במעבר ממצב של סיכון נמוך למצב של סיכון גבוה – בדומה לקפיצה לתוך מימי הנהר. זוהי אחת הסיבות, מדוע הנני סבור, כי הכרחי למזג את יחידות השריון ואת יחידות החי"ר ברמת הגדוד, ורצוי מאוד לעשות זאת עד רמת המחלקה.

1. לרוגמה, מחקריו של אנתוני סאמפסון, אשר פורסמו בשלושה כרכים של הספר "האנטומיה של בריטניה".

פריסה אפשרית של צוות מחלקתי בן שמונה כלי רק"ם

מקרא:	
נגמ"ש לחימה	טנק מערכה עיקרי
○ ○ ○ ○ ○ ○ ● = צוות תמרון	
א מפקדת צוות תמרון מחלקתי	ב מפקדת צוות תמרון מחלקתי
ג מפקדת צוות תמרון מחלקתי	ד מפקדת צוות תמרון מחלקתי
ה מפקדת צוות תמרון מחלקתי	ו מפקדת צוות תמרון מחלקתי
ז מפקדת צוות תמרון מחלקתי	ח מפקדת צוות תמרון מחלקתי
א. כיתות ומפקדה מצוותים, טנקי מערכה עיקריים מובילים, חיילי חי"ר רכובים על נגמ"שים. ב. כיתות ומפקדה מצוותים, טנקי מערכה עיקריים מובילים, חיילי חי"ר על הקרקע. ג. כיתות ומפקדה מצוותים, נגמ"שים מובילים, חיילי חי"ר רכובים. ד. כיתות ומפקדה מצוותים, נגמ"שים מובילים, חיילי חי"ר על הקרקע. ה. מחלקות של שריון וחי"ר, טנקי מערכה עיקריים מובילים, חיילי חי"ר רכובים. ו. מחלקות-משנה של שריון וחי"ר, טנקי מערכה עיקריים מובילים, חיילי חי"ר רכובים. ז. מחלקות-משנה של שריון וחי"ר, נגמ"שים מובילים, חיילי חי"ר על הקרקע. ח. מחלקות-משנה של שריון וחי"ר, נגמ"שים מובילים, חיילי חי"ר על הקרקע.	

הסיבה השנייה לכך נעוצה בהנהגת השימוש בנגמ"ש לחימה יעיל, אתו יוכלו כיתות התמרון לצאת למתקפה. תרומתו לחימה רכובה רבה ביותר. בפרק האחרון הזכרתי, כי טנק בעל צריח חדיש זקוק למעגל בקוטר של לפחות 15-20 מטרים, כדי שניתן יהיה לבצע בתותח שלו צידוד היקפי. אורך קוטר זה שווה, לדוגמה, לאורך מגרש טניס, או לרוחב כביש מהיר בעל ארבעה נתיבים. טנקים בעלי תותחים קבועים זקוקים ל-12 מטרים בלבד, אך ייתכן שייתקלו בקשיים, כאשר יצטרכו לבצע סיבוב במקום. כך יהיו מקרים רבים, בהם לא יוכל טנק המערכה העיקרי לצוד את התותח או להסתובב כדי לירות לצורך הגנה עצמית. בטנקי האויב הנמצאים במרחק רב יותר יוכלו ל"טפל" טנקים מחפים או אלה הנמצאים באגפים. אך סוג העמדות אותן תופסים בדרך כלל הטנקים החדישים כדי להשיג חופש צידוד ושרדה אש טוב, גורם לכך שהשטחים הקרובים להם מצויים באזורים מתיים. טנק המערכה העיקרי זקוק אפוא לחיפוי באמצעות רכב ליווי או רכב סיוע בעל עצמת אש ויכולת תצפית, אשר תבון בעיקר לטווח קצר. נניח עד 1,000 מטרים, ולטווח הבינוני – בשטח פתוח יותר. בשל ממדי שדה הקרב ובשל המרווחים שבין הטנקים הפרוסים זקוק כל טנק לחיפוי מסוג זה.

כאן המקום לעבור מדיון על טנקים או על מחלקות חרמ"ש לדיון על מחלקות השריון ועל יחידות שריון בסדר גודל של כיתה, הכוללת טנק מערכה עיקרי ונגמ"ש לחימה, ועל צוותי הרכב והתמרון שלהם.² יש להודות, כי מחלקה המורכבת משלוש כיתות מסוג זה, תזקק לאלמנט פיקורי כלשהו; ואני סבור שגם אותו יש להרכיב משני גורמים. הצורך בנגמ"ש לחימה, המסוגל לפעול נגד טנקים מחזק את הרעיון האמור, אך גם בלעדיו, עשוי רעיון הזיווג של טנק לחימה עיקרי עם נגמ"ש לחימה להביא לתוצאות טובות ביותר. במבט ראשון נראה, כי מבנה מורכב זה פוגע ביכולת הגמישות, אך בחינה מעמיקה יותר תגלה, כי יכולת הגמישות הקיימת במבנה הארגוני הנוכחי אכן נשמרת. ניתן להרכיב צוותים בעדיפות ח"ר או בעדיפות שריון על-ידי הפרדתם במקום על-ידי סיפוחם.

אך נניח לצד הארגוני ונחזור לדון בו בשלב מאוחר יותר. בשלב זה, אדון במחלקת שריון-ח"ר, המורכבת משלוש כיתות, אשר כל אחת מהן מורכבת מטנק לחימה עיקרי (3 לוחמים), נגמ"ש לחימה (מפקד, נהג, תותחן ושישה לוחמים) ומפקדה הכוללת טנק לחימה עיקרי אחד ונגמ"ש לחימה אחד (נתון לשינויים). בסך הכל כוללת המחלקה 40-45 לוחמים.

אשתמש בתתי-יחידה זו כאמצעי לבחינת "דרך הלחימה" ולהגדרת הצורך המבצעי בנגמ"ש לחימה.

ניתן להפעיל מחלקה זו בשמונה דרכים שונות (ראה שרטוט). כל כיתה המורכבת מצירוף של טנק מערכה עיקרי ונגמ"ש לחימה יכולה לפעול במבנה זה. היא גם יכולה לפעול ככוח מאוזן המורכב ממחלקת טנקים ומחלקת ח"ר, וזאת ללא כל שינוי בפיקוד או ללא תנועה פיזית מרובה. כל אחד משני מבנים ארגוניים אלה, נותן הן לטנקים והן לחי"ר את האפשרות להוביל ולקבוצת התמרון את האפשרות להילחם מתוך כלי הרכב או מחוצה להם. אם נגמ"ש הלחימה המשמש כנגמ"ש פיקוד הוא בעל יכולת אש תלולת מסלול, הרי שלרשות מפקד המחלקה עומד כוח מאוזן לחלוטין. ניתן להחיל את אותם העקרונות ברמת הפלוגה, אך הבה נשאר במסגרת המחלקה לצורך הדוגמה הראשונה שלנו.

נעקוב עתה אחר פעולתה של מחלקת חוד, המורכבת מצוות קרב מאוזן, המוביל את כוח העתודה העיקרית, תוך שהוא מתקדם או נע לאגפים במטרה לכלוס חזית כוחות אויב. פני הנרקה אינם אחידים; ייתכן שהאויב כבר נמצא בשטח, אך עדיין לא במלוא כוחו. מכיון שיש צורך בפעולה מהירה, ומכיון שלכוחות נשקפת סכנת תקיפה מן האוויר, מחליט מפקד צוות הקרב לנוע בקבוצות קטנות מאחורי המשמר הקדמי של הפלוגה, תוך שמירה על צפיפות בינונית בין הקבוצות ופריסת החוד.

עד מהרה מוצא עצמו מפקד המחלקה בתוך שטח גלי ופתוח. הוא פורס את הטנקים, אשר נמצאים תחת פיקודו, במבנה שניים לפני משני עברי נתיב ההתקדמות. את ההיערכות הוא משלים בעזרת טנק המפקדה, ומורה לסגנו לטול את הפיקוד על ארבעת נגמ"שי הלחימה, תוך שהוא מרכז אותם לאורך הנתיב במטרה לברוק אותו ולטהרו. עד מהרה מגיע הכוח לשטח של מטעים, אשר בו גם שוכן כפר קטן בנקודת ההתחברות של שני נחלים. הוא משלב את הנגמ"שים עם הטנקים בתבנית שלושה לפנים, ויחד עם כיתה אחת, הוא מורה להם להתקדם, כשהוא נשאר מאחור יחד עם המפקדה כדי לחפות עליהם. כאשר יכולת הראות בשטח מגיעה ל-1,000 מטרים, הוא מורה לנגמ"שים לעקוף את הטנקים ולהוביל את הכוח. הוא מגיע בדילוג ללא תקלות לנקודה ממנה ניתן לחפות על הכפר. בשלב זה מורה המפקד לטנקים לתפוס עמדות, מהן יוכלו לחפות על השטח המשתרע מהמצר הקרוב ועד לדילוג הבא, ולנגמ"שים הוא מורה להסתדר לרוחב נתיב ההתקדמות. הוא מחליף את כלי הרכב עם סגנו, ומוביל את ההתקפה הרכובה של הנגמ"שים על המעבר ההכרחי. ההתקדמות לעבר הכפר אינה מושכת אש אויב, ולכן מחליט המפקד להישאר על כלי הרכב ולעבור את הגשר. הוא מורה לנגמ"ש אחד לחפות על הגשר, ולשני האחרים – להתפרס בדילוג הבא בשטח שמאחורי

הבתים. לשני טנקים הוא מורה לנוע לעבר שני הנגמ"שים הקדמיים, להשתלב בהם ולהובילם לעבר הדילוג העיקרי. לאחר שרווח כי הכפר נקי, הוא עושה את דרכו עם שני זוגות של טנקים ונגמ"שים, כשהטנקים מובילים, לעבר מעבר מיוער וצר.

עתה מפעיל מפקד המחלקה את מכשיר הקשר, כדי לוודא עם מפקד הפלוגה, שאכן מובטחת לו הגנה אווירית עד הגעתו לקצה המרוחק של המעבר, ומבקש ממנו לשלוח אליו את הקת"ק. לאחר מכן הוא נותן פקודה לטהר את היער. הוא מורה לשני טנקים לתפוס עמדות חיפוי סמוך לקצה היער, בעוד שהטנק בו נמצא סגנו תופס עמדת שליטה בעומק היער ובאגפו. לאחר שהבחין בקרחת יער, הוא פוקד על שלושת הנגמ"שים שלו להתרכז שם, ולהוריד את הכוחות מכלי הרכב. הוא נשאר על רכבו כדי לתת חיפוי צמוד, ופוקד על הטנק האחר להתאים עצמו אליו ולחפות עליו תוך שהוא עובר דרך היער. לאחר הגעתו לקצה היער תופס המפקד עמדות יחד עם הטנק בדילוג המשני הראשון, וקורא לשני יחידות הטנקים והנגמ"שים להתקדם. טנקים אלה עושים דרכם לעבר המעבר, כשטנק הפיקוד, הנמצא בעמדת השליטה בעומק היער, מחפה עליהם. במקביל חוזרים צוותי התמרון לכלי הרכב שלהם וממשיכים לנוע. אם יש בטקטיקה היפותטית היגיון כלשהו, הרי ששרשרת פעולות זו איננה יוצאת דופן. הנקודה העיקרית שיש לשים אליה לב היא, כי טקטיקה זו בוצעה ללא כל היערכות מחדש, ללא שינוי במבנה הפיקודי, ללא עיכובים וללא אבדן הרציפות וסכנת הבל-בול, העלולים להיגרם בעטים של שינויים אלה.

ניתן לארגן את תבנית הכוחות הלוחמים ואת חלוקתם לקבוצות משנה בהתאם למצב בשטח, באותה קלות בה ניתן לשנות את תבנית במחלקת טנקים קונבנציונלית.

בצורת ארגון זו, בדומה לצורות ארגון אחרות, ייעשו פעולות ההגנה והעתקת הכוחות תוך תיאום עם רמה גבוהה יותר מאשר זו הדרושה לתיאום פעולת התקדמות. כאן אולי המקום לבחון את פעולתה של פלוגה משולבת גדולה יותר, המורכבת מארבע מחלקות משולבות, כשהיא פרוסה בצורת יללום. נגמ"שי הלחימה של מחלקה אחת פרוסים על מדרון קדמי קעור בתוך קבוצת שיחים, במטרה לערוך תצפית על השטח המת שלרגליהם. הלוחמים נשארים על כלי הרכב. עמם נמצא גם הקת"ק, אשר תכנן כבר את האש החוסמת לעבר שטח זה. הטנקים של מחלקה זו תופסים עמדות בפרט הנוף העיקרי, ולהם תפקיד כפול: לשמור על קו הרקיע בכיוון ממנו צפוי להגיע האויב, ולחפות על נגמ"שי הלחימה של מחלקתם. כאשר יתעורר הצורך להעתיק את המחלקה, היא תיהפך לחלק מכוחות העתודה. צוותי התמרון של שלוש המחלקות הנותרות יורדים מכלי רכבם. שניים מהם מתפרסים בעמדות קונבנציונליות בגב המדרון, וצוות אחד מתפרס בעומק השטח, על

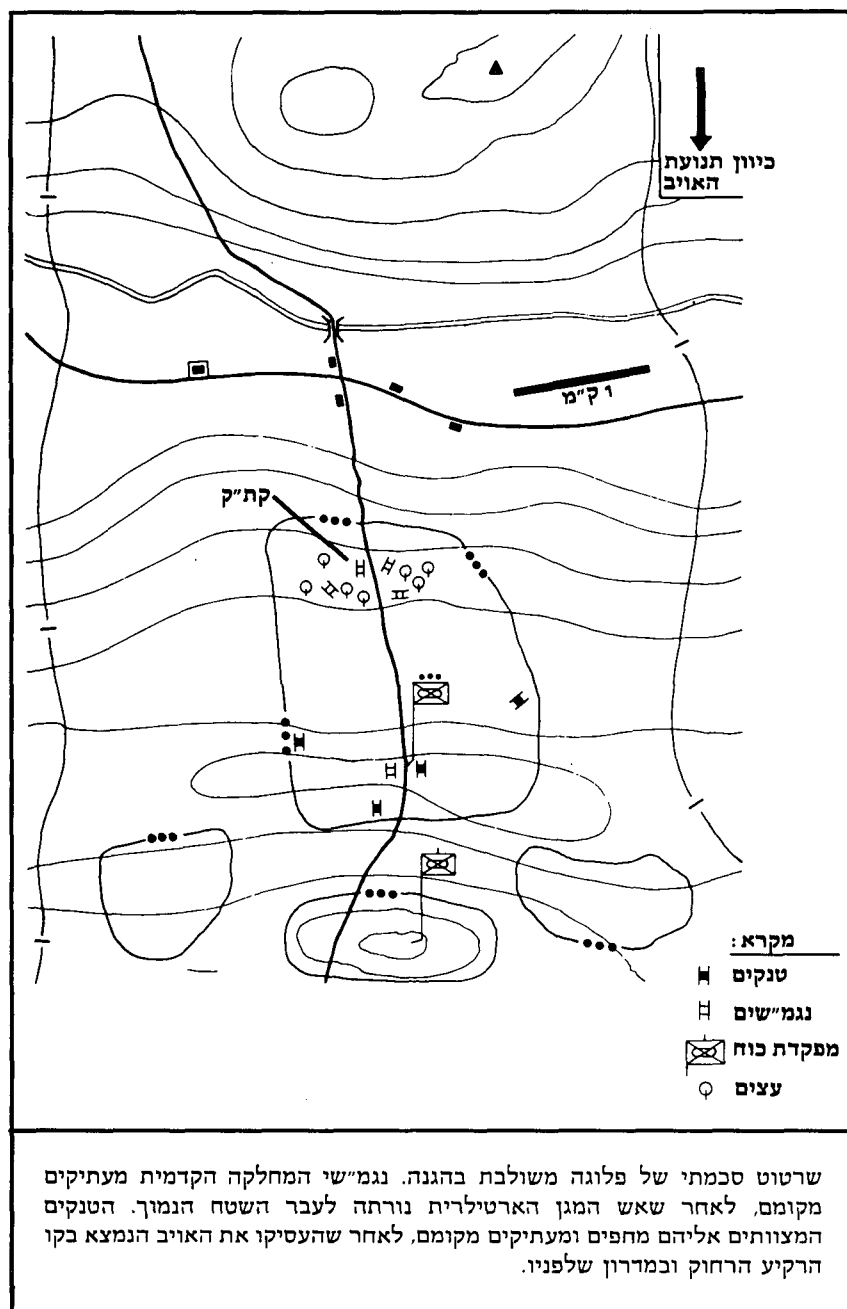
2. כיון שיצירתי כאן רמה פיקודית נוספת, אשר במסגרת ה"כיתה", כדי לציין את הרמה הנמוכה ממחלקה, ואחלק יחידה זו לצוותים (צוותי טנקים וצוותי כלי רכב אחרים). צוותי תמרון ונגמ"ש הלחימה.

מחדש את כוחותיו, תוך כדי תנועה, ומורה לסגנו ליטול את הפיקוד על הנגמ"שים. משימתם היא להשתלט על הכפר. המפקד עצמו נוטל את הפיקוד על הטנקים. הוא פוקד על טנקים של מחלקה אחת לנוע קדימה ולהתפרס במחסום על פי פקודות. על שאר הטנקים הוא פוקד להתפרס בחצי גורן ולתפוס עמדות שליטה על השלוחות באגפי הכפר ומאחוריו. גם פעולה זו איננה יוצאת דופן. שני תסריטים אלה מאפיינים את הטקטיקה של שילוב פלוגת טנקים עם פלוגת חי"ר (בדומה לצמ"פ הקיים בצבא הבריטי). אך בתוספת מהירות וביצוע מלוטש, המתאפשרים הודות למיזוג המלא בין השריון לחי"ר. ננסה עתה לדלות מכל הנאמר לעיל את התכונות העיקריות הנדרשות מנגמ"ש הלחימה.

לכלי רכב מהיר וקל תנועה יש תמיד יתרון, אך המקרה היחיד שבו יש חשיבות מרובה למהירות הנגמ"ש הפועל עם הטנק הוא, כאשר יש צורך לקזז את הזמן המתבזבז בידידתם של צוותי התמרון מכלי הרכב ועלייתם עליו. על כלי הרכב להיות מרווח דיו מבפנים ומתוכנן באורח שהלוחמים יוכלו לרדת ממנו ולהתארגן תוך כדי תנועה. קיימת אמנם בעיה, כיצד להיפטר מבגדי מגן אשר ספגו חומרים כימיים רעילים, אך אני סבור, כי נוהל זה אפייני רק למקרים בודדים, ואין צורך להפעילו בהיסע קצר. נוסף לכך, אם טנק הלחימה העיקרי איננו אמפיבי, הרי שיש יתרון רב לנגמ"ש מסוג זה. אך מעל לכל, על הנגמ"ש להישאר יחד עם הטנקים כל העת. עליו להיות בעל ניידות מבצעת חזרה לזו של טנק הלחימה העיקרי. חשוב לדאוג, שבסך-הכל של ביצועיו ידמה הנגמ"ש לטנק. יותר מאשר לכך שיעלה על הטנק בתכונות מסוימות, ויפול ממנו באחר-רות.

ליקויים בניידות הנגמ"ש יעמידו את הטנקים בפני הבררה להתעכב או לפעול בנפרד. כך גם יקרה, אם יכולת ההגנה של הנגמ"ש תיפול מזו של הטנק. אם יהיה על הנגמ"ש להוביל מידי פעם (ואכן, תורת הלחימה של האמריקנים, הגרמנים והסובייטים, הגורסת הפעלה משולבת צמודה, וכן אורכי הקנה של הטנקים — מעידים כי זו המגמה), עליו להיות מסוגל לספוג את מהלומות האויב; על אחת כמה וכמה אם יצויד נגמ"ש העתיד בתותח נ"ט, ולא בטילים מונחים נ"ט, ויטול חלק בירי ובתמרון במהלך קרב שריון. לא יהיה זה הוגן או הגיוני לציייד כלי רכב המשתתפים בלחימה יחד עם הטנקים ביכולת הגנה היקפית הנופלת מזו של הטנקים, בעיקר אם סובל הכוח ממחסור חמור בכוח אדם. יוצא אפוא שמכל הבחינות יש לצייד את הנגמ"ש ביכולת הגנה הוזה לזו של הטנק. בעתיד אף יגבר צורך זה, כיון שהשריון המורכב המגן על השריון החזיתי יוכל להגן הן נגד אש עקיפה והן נגד מספר רב יותר של מערכות נשק נ"ט.

(הסוף בעמוד 56)

שרטוט סכמתי של פלוגה משולבת בהגנה. נגמ"שי המחלקה הקדמית מעתיקים מקומם, לאחר שאש המגן הארטילרית נורתה לעבר השטח הנמוך. הטנקים המצוותים אליהם מחפים ומעתיקים מקומם, לאחר שהעסיקו את האויב הנמצא בקו הרקיע הרחוק ובמדרון שלפניו.

לחפות על הפלוגה, כשהטנקים שלה מסודרים בזוגות. שאר הנגמ"שים נסוגים מאזור האש, בעוד שהטנקים הצמודים אליהם משפרים את עמדותיהם, כך שיוכלו לחפות על הקו הקדמי ועל האגפים. צוותי התמרון מתפורים, נעים וחוזרים לכלי הרכב שלהם בדרך הרגילה. כאשר הם מוכנים לתזוזה. ידלגו הטנקים באמצעות תנועה ואש.

נניח שמפקד הפלוגה מקבל אז פקודה לתפוס עמדת חסימה סמוך לכפר, בתוך עמק שבו יש צומת דרכים וגשר, בדומה לאזור אותו צריך היה לטוהר מפקד מחלקת החוד בדוגמה הראשונה שהזכרנו, ובדומה לסוג האזורים בהם משופעת גרמיניה המער-בית. בקטע מנתיב ההתקדמות שלו, בו נמצאת הצטלבות בקרבת גשר, הוא מארגן

פרט נוף משני. המרחק בין שתי העמדות הוא 500 מטרים, וכל מחלקה ערוכה להגנה היקפית. מקצת מ-12 הטנקים ו-12 הנגמ"שים של מחלקה זו נמצאים בתוך העמדות, ומקצתם — מאחוריהן, או תופסים עמדות דפיליות, כדי לחפות מן האגף. במבט מן האוויר נראה כאילו כלי הרכב פזורים בשטח ללא כל סדר, אך למעשה הם ממוקמים באופן שיוכלו, בשעת הצורך, לשמש כמערך מורכב וצפוף של אש מגן, יחד עם ארטילריה ונשק המופעל מן הקרקע, ובאותה עת לספק הגנה נ"ט. גם מרוגמה זו ניתן לראות, כי יש תועלת מרובה בציוד הנגמ"שים בטילים מונחים נ"ט, בדומה לסאגר, לטא, למילאן ולהוט. כשמגיעה העת להעתיק את הכוחות, מתפרסת מחלקת העתודה מחדש כדי

1. ראה במיוחד מאמרו של: A. Rietz, "Die Panzergrenadiere, Aufgaben und Kampfweise", Truppenpraxis 2/72, p. 101; "Panzergrenadiere", Kampftruppen 5/80 (sept.-oct. 80) p. 200.
2. תמצית תפיסה זו רואים אנו במאמרו החדש של המחבר, אשר פורסם בדו"רחון Armor, גיליון נוב'-דצמ' 80, "A New Proposal For Fighting Vehicles" (pp. 13-17).
3. אמרה זו מהווה "מוטו" למאמרו של גרראוד אלסר (G. Elser) "חיל הרגלים בדרך אל שנות השמונים" שפורסם בגיליון ינואר-פברואר 79 בדו"רחון של צבא אוסטריה Truppendienst.

אויביו המחרבים והולכים, מדוע לא יסתייע ברק"ם ליווי (כגון Begleitpanzer, Combat Support Vehicle) במסגרת תפיסת ארגון ומבנה של כוחות הורג המסתער בשנות ה-90, וזאת בלא להשקיע כוח אדם יקר, ובלא לבזבז את הפוטנציאל הגלום בחיל הרגלים, שאי מילוי ייעודיו המסורתיים בשדה הקרב העתידי, מציב את תכלית קיומו בסימן שאלה. אכן ראוי לשוב ולעיתן באמירתו החכמה של לידל-הארט, לפיה "רק מי שהשכיל ללמוד את עברו של החי"ר יכול לחזות את עתידו".³

ערכו של ספר זה הנו, לדעתי, בוויכוח העקרוני שהוא עשוי לעורר אודות רכב הלחימה של החי"ר, משמעות המושג "לוחמה רכובה", ושאלת אבטחת הטנקים בשדה הקרב.

הכלליים יותר ולהתרכז בתחום הטכנו-טקטי. מרתק למדי הוא דיונו של המחבר באפיוני נגמ"ש הלחימה המודרני. (אם נקבל את המערכת כמערכת הלחימה העיקרית של החי"ר ולא כמערכת ההובלה אל שדה הקרב.) המחבר מתווה כאן קווים לבנייתו של משחית טנקים בינוני, המצויד בתותח העשוי לחדור כל סוג שריון, והמסוגל להתמודד עם איומים נוספים, כגון מסוקי אויב, ולספק הגנה מושלמת לכיתת החי"ר הרכובה על גבי נגמ"שים שמשקלם כ-40 טון.

את רק"ם החי"ר של העתיד מכנה המחבר בשם "טנק סיוע". נשאלת השאלה: מדוע חייב רכב זה להיות נגמ"ש לחימה של חיל הרגלים? אם זקוק הטנק לסיוע צמוד בפני

שילוב בין חי"ר לשריון-ארגון וטקטיקה

המשך מעמוד 23

הדרוש כדי לצאת להתקפת אנרגיה קינטית. נגמ"ש הלחימה עולה לאין ערוך על הרק"ם הבינוני ממשפחת הנגמ"שים M113. הטיעונים שהעליתי בשני הפרקים האחרונים אך מחזקים את הסברה, כי נגמ"ש הלחימה ימלא בעתיד תפקידים רבים אותם ממלא כיום טנק הלחימה העיקרי, וייתכן שאף ייהפך לרכב האם במשפחת השריון הכבד. בטרם נבחן את העלות והכדאיות של נקיטת צעד בכיוון זה, עלינו לבחון ביתר יסודיות את התפקידים האחרים של החי"ר, בעיקר את תפיסת מקומו של כוח ממונע קל ואת תפקידיו.

כיון שהשימוש בשריון מורכב הולך ומי תפשט הופך ניוגר זה לבלתי ענייני. בפרק 4 דנתי כבר בצורך באש סיוע ובאש משתקת. השאלה המכרעת הנשאלת לגבי גמישות ועצמת הלחימה של כוחות השריון של נאט"ו בעתיד היא: האם ניתן יהיה לצייד את נגמ"ש הלחימה ביכולת נ"ט בעלת אנרגיה קינטית, שאם לא כן ייאלצו כוחות נאט"ו להפעיל את לוחמיהם ביחידות משולבות בעלות מספר רב של טנקים, ולו רק בשל משקלם הכבד של הטנקים הנמצאים ברשות כוחות ברית ורשה. לא תהיה כל דרך אחרת להציב בשדה הקרב את מספר התותחים

יש לצייד את הנגמ"ש בעצמת אש אשר תשלים את זו של הטנק. זה, כאשר הטילים נ"ט המוכרים עדיין אפקטיביים במהלך הלחימה. אנו מוצאים בשדה הקרב את ה-BMP המצויד בכך שיוגר לטיל נ"ט ובתותח, ואת נגמ"ש הלחימה המצויד בתותח האו-טומטי המסתייע ברק"ם שיוגר לטילי טאו.³

3. "רכב טאו משופר" — M901, המאפשר לטילי טאו להיירות מתחת לשריון. גרסה אחרת של נגמ"ש הלחימה XM2 הוא נגמ"ש הסיוע CFV — XM3.

מטרות ותוצאות במלחמת העצמאות

המשך מעמוד 54

100. שרת, עמ' 357.
101. שם, עמ' 352.
102. עזאם פחה, מזכיר הליגה הערבית, הוחרר את ברנדוט בהפוגה השנייה, שהערכים יעברו למלחמת גרילה לאין קץ (ברנדוט, עמ' 181-182). סימן ראשון מובהק לגרילה בחסות צבא ערבי הוא פיצוץ משאבת לטרון ב-12 אוג' 48 (אורן, דני, עמ' 218-220, 242).
103. ירוחם כהן (הע' 85 לעיל), עמ' 247.

95. על ההגבלות המבצעיות — ראה ירוחם כהן, עמ' 260-261, 263.
96. שרת, עמ' 368.
97. שם, עמ' 369; השוה ב"ג, מדינה, עמ' 332.
98. סקירות על הסדרי שביחתי-הנשק — ראה נ' לורך, קורות מלחמת העצמאות, עמ' 521-538.
99. ד' בן-גוריון, חזון דרך א', תל-אביב 1951, עמ' 206 ואילך.

89. שם, 7 ינו'.
90. שם, 9 ינו'.
91. שרת, עמ' 342 (השוה שם, עמ' 346).
92. שם, עמ' 345.
93. יומן ב"ג, 19 דצמ'. ב"ג קיוו להגיע לשלום בשיחות עם עבדאללה, אם האנגלים לא ימנעו.
94. שרת, עמ' 337-338 (דברים ב"1 ינו' 1949).